

Datum
2024-08-19

Diarienummer
HVS 2024/0003-11

Regeringskansliet
Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till:
fi.rsa.rs.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag (SOU 2024:24)

Diarienummer Fi2024/00826

Inledning

Hovrätten instämmer i huvudsak i utredningens bedömningar och ställningstaganden och tillstyrker i väsentliga delar utredningens förslag. Hovrättens erinringar och påpekanden i övrigt redogörs för nedan.

Kartläggning av statliga stöd (kapitel 4)

Utredningen har identifierat flera problem vid kartläggningen av de stöd som omfattas av utredningsuppdraget. Dessa har bestått i bl.a. att det inte är möjligt att göra mer detaljerade nedbrytningar per mottagarkategori samt att det inte på ett enkelt sätt går att få en uppfattning om hur många statliga stöd som finns och, för många av stöden, hur stora utgifter varje stöd har. Det har också pekats på att det under utredningsarbetet har funnits begränsad tid att ställa uppföljande frågor. Utredningen har dock inte gjort någon sammantagen bedömning av vad nämnda problem inneburit för de slutliga förslagen. Enligt hovrätten har en sådan bedömning varit befogad.

Stödets konstruktioner och riskfaktorer för att stöden missbrukas (kapitel 5)

Hovrätten har ingen erinran mot utredningens urval av stöd som analyserats närmare, men vill påpeka att utredningens slutsatser bygger på en mindre andel av de statliga företagsstöd som finns, ett förhållande som får antas påverka säkerheten i slutsatserna.

Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag och juridiska personer (kapitel 6)

Hovrätten instämmer i utredningens slutsats att statliga företagsstöd behöver ett särskilt straffrättsligt skydd.

Ett effektivt straffrättsligt skydd för sådana stöd kräver dock kontrollåtgärder, exempelvis uppföljande kontrollverksamhet avseende stödets användning. Särskilt viktigt torde det vara med sådan kontrollverksamhet vid stöd som beviljas med mer informella ansökningsprocesser.

Hovrätten delar utredningens uppfattning att bidragsbrottslagen är en lämplig förlaga till nu aktuell lagstiftning. Bidragsbrottslagens ansvarsutkrävande grundas emellertid på automatiserade och tydliga ansökningsprocesser i vilka sökandena på heder och samvete intygar lämnade uppgifters riktighet. Många av de stöd som utredningen har kartlagt saknar en sådan tydlig process. Ett straffrättsligt skydd för de statliga företagsstöden kan antas blir mer effektivt om det finns krav på hur ansökningsprocesserna ska vara utformade.

Ansöknings- och beslutsprocesserna för skilda statliga företagsstöd skiljer sig åt i betydande utsträckning. Utredningen konstaterar att det kan röra sig om allt från automatiserade processer till en enkel myndighetskontakt som inte är en direkt ansökan om ett specifikt stöd. Hovrätten ser att skillnaderna i förfarandet kan orsaka svårigheter att skapa ett effektivt straffrättsligt skydd för stöden.

Hovrätten vill här lyfta fram frågan om vem i en juridisk person som ska kunna hållas ansvarig enligt de föreslagna straffbestämmelserna. Oklarheter beträffande den frågan kan minska med förtydligade ansökningsprocesser och säker identifiering vid undertecknande.

Sammantaget anser hovrätten att frågor om enhetliga och tydliga ansöknings- och beslutsprocesser för statliga företagsstöd bör övervägas vidare i den fortsatta beredningen.

Utredningen har inte haft i uppdrag att utreda behovet av ett straffrättsligt skydd för kommunala och regionala företagsstöd. Enligt hovrätten kan det finnas skäl att utreda frågan om ett likvärdigt skydd för sådana stöd som för statliga företagsstöd.

Utredningen har övervägt flera tänkbara rubriceringar av de gärningar som ska föranleda straffansvar enligt den nya lagen. "Subventionsbrott" är språkligt närliggande "subventionsmissbruk", ett brott vars bestämmelser föreslås bli flyttade till den lagen. Som utredningen påpekat är ordet subvention förknippat med statligt understöd. Att senare utvidga tillämpningsområdet för de nu föreslagna straffbestämmelserna till att omfatta även kommunala och regionala stöd framstår därför inte som helt naturligt. Vidare får rubriceringen företagsstödsbrott anses ge en tydligare bild av vad de nya bestämmelserna tar sikte på. Hovrätten förordar därför att huvudbrottet rubriceras företagsstödsbrott.

Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar (kapitel 7)

Hovrätten instämmer i utredningens slutsats att en underrättelseskyldighet bör införas vid felaktiga utbetalningar av statliga företagsstöd. Underrättelsen ska enligt förslaget inte innehålla omfattande uppgifter utan är tänkt som en impuls till den mottagande aktören att starta en utredning. Det kan emellertid sägas finnas betänkligheter från integritetsskyddssynpunkt om det inte finns tydliga riktlinjer för vilka uppgifter som ska lämnas mellan myndigheterna. Det förhållandet att underrättelser ska kunna lämnas muntligen medför vidare att förfarandet riskerar att inte bli transparent. Ett krav på skriftlig underrättelse torde även medföra ett mer effektivt förfarande och bidra till att säkerställa att uppföljning sker. Trots att förslaget i denna del motsvarar vad som gäller enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, finns det därför fog för uppfattningen att underrättelseskyldigheten bör vara reglerad på så sätt att den ska vara skriftlig och att det tydligt ska anges vilka uppgifter som ska lämnas.

I 2 § i den föreslagna lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statliga företagsstöd anges att underrättelseskyldigheten gäller "för de myndigheter och organisationer som beslutar om statliga företagsstöd". Underrättelsen ska enligt 3 § andra stycket lämnas "till den myndighet eller organisation som har fattat eller kan komma att fatta ett beslut om statligt företagsstöd". Ordalydelsen i paragraferna skapar frågetecken om hur de förhåller sig till varandra och kan ge intrycket att myndigheterna ska underrätta sig själva. Lagtexten behöver därför förtydligas.

Denna remiss har handlagts av hovrättslagmannen Åke Thimfors, hovrättsrådet Lina Nestor och tf. hovrättsassessorn Robin Tropp Román, referent.

På hovrättens vägnar

Åke Thimfors

Robin Tropp Román